

У Австралії функціонує п'ять ставок податку. Люди, чиї доходи за рік менші 18 200 австралійських доларів, звільняються від оподаткування. Громадяни ж, доходи яких перевищують 180 тисяч австралійських доларів, 45% свого доходу віддають у державний бюджет [3].

Своєю чергою, в Канаді доходи розміром до 44 701 канадських доларів оподатковуються за ставкою 15%, далі ставка зростає до 22%, 26% та максимальна ставка складає 29% для тих, хто отримав понад 138 587 канадських доларів доходів [3].

Зазначимо, що ставки федерального податку в США складаються з семи рівнів (10%, 15%, 25%, 28%, 33%, 35%, 39,6%) і залежать від сімейного статусу особи. Найменшу частину свого доходу (10%) віддають ті, хто отримує за рік до 9 225 доларів. Якщо ж мова йде про громадян, котрі перебувають у шлюбі, то сума зростає вдвічі [3].

Потрібно відзначити, що реформи, проведені в оподаткуванні доходів фізичних осіб, у зарубіжних країнах включають напрямки, такі як розширення об'єкта оподаткування, разом із тим, зниження податкових ставок та прогресія при побудові шкали оподаткування. Такі тенденції зумовлюються, з одного боку, необхідністю збільшення трудової активності громадян, а також забезпеченням більш справедливого оподаткування платників податків, що мають різні рівні доходів, а, з другого боку – посиленням боротьби проти ухилення від сплати податків.

Отже, можна стверджувати, що на теперішньому етапі податок на доходи фізичних осіб у частині діючих ставок зовсім не виконує соціально-регулюючу функцію в Україні. Податковий тягар на громадян із низькими доходами зберігається високим, що вкрай негативно впливає на рівень їхнього життя, в цей час як більш багатші громадяни сплачують податки з пасивних доходів (і не тільки) за заниженими ставками.

Література:

1. Сідельникова Л. П. Податкова система [Електронний ресурс] / Л. П. Сідельникова, Н. М. Костіна. – Режим доступу : http://pidruchniki.com/1115120755207/ekonomika/podatok_dohodi_fizichnih_osib
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI із змінами та доповненнями [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
3. Individual income tax rates [Електронний ресурс] / KPMG. – Режим доступу: <https://home.kpmg.com/xx/en/home/services/tax/tax-tools-and-resources/tax-rates-online/individual-income-tax-rates-table.html>

Ігор Романович

Тернопільський національний економічний університет
Науковий керівник: к.е.н., Гуцул І. А.

ПРИЧИНИ УХИЛЕННЯ ВІД СПЛАТИ ПОДАТКІВ

Уникнення податків та ухилення від їх сплати притаманні будь-якому суспільству. Причиною цього є очевидний вплив податків на доходи і витрати платників при недостатньому усвідомленні ними вигід від споживання суспільних благ, що фінансуються за рахунок податкових платежів. Це означає, що витоки зазначеного суспільного явища необхідно шукати в суспільній природі податків, які за своєю сутністю є еквівалентними платежами громадян в обмін на суспільні блага, що надає їм держава, виконуючи свої функції (наслідком усвідомлення сутності податків стало визначення принципу еквівалентності як одного з основних наукових принципів оподаткування), а за формою прояву - відносинами привласнення державою частини індивідуальних та корпоративних доходів, відчужених і вилучених у платників на основі примусу, що в правових державах здійснюється на підставі закону.

Ухилення від сплати податків виникло разом із введенням самих податків. Адже, платник податків завжди намагається мінімізувати суму податку, що необхідно сплатити.

Серед основних чинників, котрі спонукають платників уникати сплати податків, виділяють:

- погіршення їх фінансового стану [2];
- складність у розрахунках податкових сум;
- особливості податкової системи та податкової політики, що проводиться в країні [1];
- нерациональна структура оподаткування (висока частка непрямих податків);
- недосконалість юридичної техніки податкового законодавства – складність податкової системи. Вона обумовлює зниження ефективності податкового контролю та створює можливість уникнути сплати податків [2];
- рівень довіри платників до владних структур, котрі виконують функцію розподілу коштів, отриманих від податків;
- брак досвіду боротьби з податковими правопорушеннями законодавства [2];
- недостатня захищеність працівників органів контролю при виконанні ними службових обов'язків [2];
- недостатній розвиток міжнародної співпраці в справах боротьби з податковою злочинністю [1];
- негативне відношення до існуючої податкової системи – жорстка податкова система багато в чому не стимулює працю виробника, а, навпаки, підштовхує його до утаювання прибутків та несплати податків. Платник податків не поважає систему, яка не поважає його як платника, не враховує його можливості по сплаті податків. Також низька віддача з боку держави у виді суспільних благ [1];

Ухилення від сплати податків може реалізовуватися двома шляхами: шляхом використання незаконних методів і шляхом легалізованих дій. В Українській економічній енциклопедії [3] ухилення від сплати податків трактується як сукупність легальних і незаконних способів приховування доходів від оподаткування.

До соціально-економічних факторів ухилення від сплати податків автор відносить наявність у країні тіньової економіки і значної кількості коштів, що обертаються в цій сфері. Доходи від такої діяльності не оподатковуються, адже вона функціонує поза державним контролем. Тому, саме явище тінізації економіки можна розглядати як одну з основних умов вчинення податкових правопорушень. З іншого боку, наслідком значного податкового пресу є різкий спад виробництва, збільшення підприємств посередницької діяльності, які не виробляють нової продукції, надаючи послуги, часто непомірно збільшують плату за товар, не додаючи майже нічого до його собівартості, крім того, здебільшого, ухиляються від оподаткування.

До нормативно-правових детермінант вчинення правопорушень у сфері оподаткування відносяться недоліки податкового законодавства та законодавства, що регулює відносини підприємницької діяльності.

Однією із соціально-психологічних причин порушень податкового законодавства є корумпованість частини державних службовців, у тому числі і працівників державної податкової служби. Платники податків не довіряють органам влади, деякі з них вважають, що кошти, які надходять до бюджету, не направляються за призначенням, а розкрадаються чиновниками різних рівнів.

Іншою причиною ухилення від сплати податків є організаційні детермінанти, пов'язані з правовим нігілізмом підприємців, відсутністю традицій у суспільстві щодо чинників оподаткування.

До найбільш негативних наслідків масового ухилення від сплати податків можна віднести: скорочення дохідної частини бюджетів всіх рівнів та, відповідно, зростання бюджетного дефіциту; установлення в результаті ухилення окремих суб'єктів господарювання від сплати податків, нерівності між добросовісними платниками і порушниками податкового законодавства, що не відповідає принципам ринкової конкуренції; порушення принципу

соціальної справедливості, оскільки неплатники податків переносять податковий тягар на тих, хто відповідально виконує податкові зобов'язання.

Значні масштаби ухилення від оподаткування порушують основний принцип оподаткування - "рівний розподіл податків", за яким платежі до бюджету мають бути пропорційними з його доходами, і винятки для окремих осіб неприпустимі.

Таким чином, ухилення від сплати податків є одним із найбільш шкідливих господарських злочинів.

По-перше, цим діянням руйнується формування фінансових надходжень у держаний бюджет, і держава не може належним чином виконувати свої соціальні функції.

По-друге, вся соціальна сфера не доотримує фінансового забезпечення (лікарі, вчителі, пенсіонери, студенти та всі інші).

По-третє, суб'єкти не сплати податків отримують невинуваті прибутки і мають змогу потиснути з ринку товарів і послуг своїх сумлінних конкурентів.

Про те, що податкова політика в Україні є вкрай недосконалою, вже навіть високі посадові особи держави говорять відкритим текстом. Дискусії з приводу її вдосконалення відбуваються досить тривалий час, при цьому з найбільш принципових питань висловлюються діаметрально протилежні погляди. На мою думку, можливо, з прийняттям давно очікуваного нового Податкового кодексу будуть знайдені рішення, які стануть прийнятними і для суспільства в цілому, і для кожного окремого громадянина.

Література:

1. Іванов, Ю. Б. Податкова система/ Іванов Ю.Б., Крисоватий А. І., Десятнюк О. М. – К.: Атіка, 2007. – 920 с.
2. Іванов, Ю. Б. Податковий менеджмент/ Іванова Ю. Б., Крисоватий А. І., Кізіма А. Я., Карпова В. В. – К.:2008. – 525 с.
3. Економічна енциклопедія/ Відповід. ред. С.В. Мочерний. – К.: Академія. – 2002, т.3. – 952 с.

Леся Сава

Тернопільський національний економічний університет
Науковий керівник: викл. Угрин В.В.

УХИЛЕННЯ ТА УНИКНЕННЯ ВІД ОПОДАТКУВАННЯ ЯК СУСПІЛЬНИЙ ФЕНОМЕН

Податкові надходження як основне джерело доходів бюджету відіграють важливу роль у забезпеченні повноцінного соціально-економічного розвитку держави. Причиною скорочення бюджетних доходів від оподаткування став значний рівень податкових ухилень, зумовлений прагненням індивідів залишити у своєму розпорядженні більше коштів, зокрема у період стагнації економіки, незважаючи на незаконність такого способу.

Проблема ухилення та уникнення від оподаткування є актуальною і потребує вжиття заходів, спрямованих на її вирішення. Зменшити масштаби цього явища можна насамперед шляхом врегулювання і вдосконалення податкового законодавства.

Однією із основних причин виникнення явищ ухилення та уникнення від оподаткування в Україні на відмінно від промислово розвинених країн світу, почасти є економічна нестабільність. Вітчизняні науковці В. Вишневський та А. Веткін до основних чинників, що заважають виявленню податкових ухилень у корпоративному секторі України, відносять корупцію чиновників і політиків, а також активну діяльність посередників, спрямовану на приховування від оподаткування реального доходу вітчизняних підприємців [1,с. 202].

Згідно з традиційними економічними поглядами ухилення від оподаткування - це форма зменшення податкових та інших обов'язкових платежів, за якої платник податків навмисно чи ненавмисно ухиляється від сплати податків або скорочує розмір своїх податкових зобов'язань із порушенням норм чинного законодавства. Вигоди від податкових ухилень одержують